

govorimo o temi broja

Osmišljavanje Glazbenog centra

Izvor: Young Children, srpanj 2004.
prevedeno s dopuštenjem NAEYC-a¹
Prevela: Renata Bakota
Kristen M. Kemple, Jacqueline J. Batey,
Lynn C. Hartle

Glazbeni centar u vrtiću može biti puno više od mjesta u kojem držimo instrumente, nosače zvuka i playere za reprodukciju glazbe. Uz pomoć ideja predloženih u ovom tekstu, od Glazbenog centra možemo načiniti pravi mali atelje za poticanje glazbene kreativnosti i za aktivan dječji doživljaj zvuka, glazbe i pokreta.

Dobar program za poticanje glazbene kreativnosti pomaže djeci naučiti:

- melodično pjevati
- izražajno i ritmički se kretati
- svirati na instrumentima
- razvijati glazbene pojmove primjerene dobi
- stvarati glazbu
- uvažavati glazbu kao dio svakodnevnice
- slušati s razumijevanjem
- razvijati samopouzdanje djeteta u slušanju, razumijevanju i pisanju (stvaranju) glazbe.

Isenberg & Jalongo 1993., 109.

Pri razmatranju sljedećih ideja koje možete unijeti u Glazbeni centar svoje skupine, imajte na umu gore spomenute svrhe i ciljeve, kao i samousmjeravajuću bit igre te širok raspon načina na koje odgajatelji mogu podržati igru djece rane dobi.

Istraživanje zvona

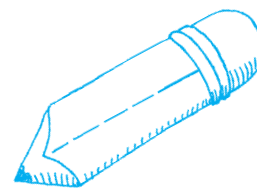
Pribor: Pribavite zbirku zvona različitih vrsta i veličina — rezonirajuća zvona, cjevasta zvona, ručna zvonca, zvončice itd.

Poticaj za igru: Ohrabrite djecu da dodiruju zvona, da ih potresaju, da zvone te da njima eksperimentiraju na različite

¹ NAEYC (National Association for Education of Young Children - Nacionalno udruženje za poučavanje djece rane dobi)

govorimo o temi broja

načine. Proširite igru navodeći djecu na uspoređivanje zvona, na uočavanje suptornosti, na razvrstavanje zvona i njihovo postavljanje u niz. Onima koji žele zabilježiti svoja otkrića pribavite milimetarski ili prazan papir i bojice. Pričvrstite instrumente prilagodljivim remenom djeci koja ih ne mogu držati.

Izrada i potresanje marakasa

Pribor: Ponudite djeci papirnate tanjure, prazne limenke, plastične šalice, limene kutije za kolače, role za papirnate ručnike. (Provjerite da limenke nemaju oštiri rubova.) Nabavite materijale koje djeca mogu staviti u njih – rižu, pijesak, sitan novac, male zvončiče, pikule, grah itd. Tomu dodajte CD-player i nosače zvuka s poznatim pjesmama.

Poticaj za igru: Djeca mogu materijale koje su odabrala staviti između dva papirnata tanjura, a potom ih slijepiti ili ih staviti u limene kutije, ili mogu napuniti prazne limenke a otvore zalijepiti trakom. Djeca mogu pažljivo slušajući pokušati odrediti koji su materijali u marakasima ostale djece. Dječji orkestar može koračati u 'mimohodu' svirajući marakase kao pratnja nekoj poznatoj pjesmi koja svira na CD-playeru.

Glazbeno kazalište

Pribor: Pretvorite Centar za obiteljske i dramske igre u pozornicu, nabavite kostime, instrumente, sjedala za publiku, ulaznice, mikrofoni (pravi ili igračku) itd.

Poticaj za igru: Upoznajte djecu s pojmom glazbene predstave tako da im prikazete isječke snimljenih glazbenih predstava kao što su 'Mačak Džingiskan i Miki Trasi' ili 'Ljepotica i zvijer' ili dijelove snimljenih koncerata. Ohrabrite djecu da preuzmu uloge, primjerice, prodavača ulaznica, publike, glumaca, glazbenika i najavljiivača. Od instrumenata će vjerojatno najradije izabrati gitaru. Djeci koja imaju problema s koordinacijom fine motorike teško će biti držati trzalicu, a nju će dobro zamijeniti gumeni čep koji će proizvoditi glasniji

Glazbeni instrument marakas

zvuk nego što bi to mogli dječji prstići.

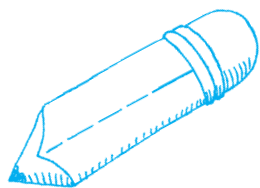
Istraživanje instrumenata raznih kultura

Pribor: Nabavite raznovrsne instrumente koji potječu iz različitih kultura te iz različitih zemalja. Ne zaboravite uvrstiti instrumente udomaćene u pojedinim područjima zemlje. Mogli biste zamoliti neke obitelji da vam posude instrumente i pokažu kako se koriste ili se raspitati mogu li se instrumenti posuditi od učitelja glazbene kulture iz mjesne škole. Tomu

dodajte fotografije te ako je moguće nacрте (ovisno o razvojnoj dobi djece) koji slikovito prikazuju podrijetlo svakog instrumenta. Ideje biste mogli dobiti iz publikacije Diagram Group (1997.): *Musical Instruments of the World — Glazbeni instrumenti svijeta*.

Poticaj za igru: Promišljeno upoznajte djecu s Glazbenim centrom i instrumentima da biste bili sigurni da razumiju na koji će ih način brižljivo i sigurno rabiti. Dopustite djeci da istražuju te da po dvoje istodobno sviraju u Centru. Navodite ih na uspoređi-

govorimo o temi broja

vanje i na uočavanje suprotnosti u odnosu na izgled i timbar (karakteristična boja zvuka) različitih instrumenata. Djeca će se veseliti uspoređujući različite načine na koje se može promijeniti zvuk različitih instrumenata.

Glazbene staklenke

Pribor: Nabavite nekoliko jednakih staklenki te svaku ispunite jednakom količinom obojene vode. Nabavite palice, mali zemljani vrč s vodom, nešto papira i bojice.

Poticaj za igru: Potaknite djecu da eksperimentiraju sa zvukovima koje dobivaju udarajući posude. Ako su staklenke doista jednake, sve će zvučati vrlo slično. Predložite djeci da dodaju malo vode u jednu od staklenki, a potom ih zamolite da usporede zvuk koji pritom nastaje sa zvukom dobivenim udaranjem drugih staklenki. Možete ponukati djecu da pokušaju stvoriti niz tonova, od niskih prema visokima, a potom da kreiraju glazbu ili da svirajući na staklenkama prerade jednostavne poznate melodije. Djeca mogu nacrtati slike kojima opisuju svoje kompozicije ili prikazuju niz staklenki.

Snimanje zvukova i glazbe

Pribor: Pretvorite Centar za obiteljske i dramske igre u glazbeni studio. Razgovarajte ili čitajte o mjestima gdje se snimaju ploče, kasete ili CD-ovi. Ako je moguće, organizirajte ciljani posjet glazbenom studiju. Potom opremite Centar instrumentima, kasetofonima, mikrofonima i ostalom tehnikom za snimanje. Povremeno mijenjajte instrumente kako biste prikazali glazbene rodove kao što su džez, etno i klasika. Ponudite djeci flomastere i papir ili računalni program da bi mogla izraditi naljepnice za CD-ove i kasete.

Poticaj za igru: Prije nego što djeci omogućite da se igraju u Glazbenom centru, naučite ih kako trebaju upotrebljavati pravu opremu za snimanje. Utvrdite neka osnovna pravila za uporabu predmeta uvažavajući prijedloge djece. Potaknite

Dobar program za poticanje glazbene kreativnosti pomaže djeci razvijati samopouzdanje u slušanju, razumijevanju i stvaranju glazbe

djecu da isprobaju različite instrumente te da snimaju njihov zvuk. Nakon što prelušaju snimljeni zvuk, predložite im da razmisle žele li i na koji način promijeniti svoje snimke. Potaknite ih na razmatranje koje instrumente žele sami svirati, koje zajedno te kako treba ubaciti vokale. Ovakvo konstruktivno planiranje i dorađivanje glazbe može zahtijevati veliku podršku odgajatelja sve dok djeca ne budu zadovoljna dovršenim uratkom ili jednostavno toliko zadovoljna da završe kreativni proces.

Djeca mogu razmjenjivati dovršene snimke međusobno ili u krugu obitelji.

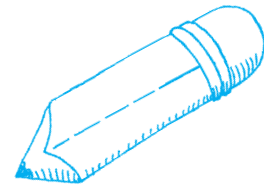
Sviranje različitih instrumenata

Pribor: Svaki tjedan opremite Glazbeni centar s još jednim ili dva nova glazbala – citrom, gitarom veličine prilagođene djeci, električnim klavijaturama, automatskom harfom, zvečkama te svime što imate ili možete posuditi.

Poticaj za igru: Promišljeno upoznajte djecu s Centrom i instrumentima da biste

govorimo o temi broja

Lista provjere za osmišljavanje Glazbenog centra

Postavite ciljeve i zadaće

Odgovorite na pitanja:

- Uzimaju li vaši ciljevi i zadaće u obzir interese djece?
- Jesu li vaši ciljevi i zadaće u skladu s općim odgojno-obrazovnim planom i s Programskim usmjerenjem?
- Reflektiraju li vaši ciljevi i zadaće dugoročne ciljeve odgajatelja o uključivanju glazbe u sva područja učenja i razvoja djeteta?
- Promišljate li o važnosti glazbe i dajete li joj u svom radu zasluženost mjesto?
- Potičete li djecu na eksperimentiranje zvukovima te istražujete li različite načine stvaranja glazbe?

Definirajte ulogu odgajatelja

Jeste li...

- pomoću 'oluje ideja' i rasprava uključili djecu u donošenje odluka koje se odnose na centre aktivnosti?
- potaknuli djecu da se usredotoče na pojedine glazbene elemente služeći se pitanjima i komentarima?
- razmotrili potencijalne mogućnosti za učenje te isplanirali niz aktivnosti kojima ćete podržati ovakvo učenje (modeliranje, proširenje, dodavanje poticaja)?
- postavili sustav za procjenjivanje (lista provjere, uzorci radova poput dječjih glazbenih zapisa, snimke na kaseti, anegdote bilješke)?

Sastavite popis

Odgovorite na pitanja:

- Ostavljate li djeci dovoljno vremena za istraživanje materijala i oblikovanje glazbenih pojmova? Za složenu i sadržajnu igru trebat će im više vremena koje ne smije biti učestalo prekidano.
- Omogućujete li djeci da više puta, tijekom nekoliko tjedana, ponovno posjećuju Glazbeni centar, vježbaju s instrumentima i različitim materijalima te da se njime bave na nove načine?
- Omogućujete li djeci interakciju s različitim instrumentima i materijalima pojedinačno i zajedno s ostalom djecom?

Oformite okruženje i osigurajte materijale

Odgovorite na pitanja:

- Koristite li pregrade ili police za određivanje granica Glazbenog centra? Razmotrite njegovu prilagodljivost tako da se Glazbeni centar može spajati s ostalima. Jasno određene granice pomažu djeci da pribor za glazbu drže u Centru, a ostali pribor izvan njega. Otvorite granice da biste omogućili veću propusnost u miješanju različitih materijala.
- Jeste li osigurali dovoljno prostora kako biste u njega smjestili svu djecu za koju očekujete da će koristiti Centar?
- Jeste li smjestili Glazbeni centar podalje od mirnijih dijelova prostorije kao što su Centar za čitanje i pisanje?
- Izmjenjujete li i dodajete li materijale, kad za to dođe vrijeme, da biste obogatili dječju igru?
- Koristite li prostirku da biste njome odredili prostor, osigurali udobno sjedenje te zatomili prekomjernu glasnoću?
- Jeste li na zidove postavili jastuke i stvari koje zatamljuju zvuk (komade tepiha, debele tapiserije od tkanine koje su izradila djeca) da biste još bolje ograničili širenje preglasnog zvuka?
- Jeste li izložili odgovarajuće slike (glazbenih instrumenata, umjetničke slike s glazbenim motivima) i odgovarajuće tekstove (riječi pjesama ili napjeva, partiture)?
- Jeste li nabavili ormarić u koji ćete spremati kasete, CD-ove i slušalice?
- Jeste li organizirali spremište tako da djeca mogu lako i sigurno odlagati pribor (drvene vješalice, posebno označene ladice, vješalice za kapute ili šešire)? ▶

bili sigurni da će razumjeti kako ih trebaju sigurno i brižljivo upotrebljavati. Budite uzor vlastitim rukovanjem instrumentima. Ako s njima postupate kao s nečim vrlo osobitim, djeca će uočiti ozračje poštovanja. Omogućite da dvoje djece istodobno istražuje i svira u Glazbenom centru. Pozorno ih promatrajte. Zapnu li djeca pri jednom načinu upotrebe instrumenta i/ili napuste Centar poslije vrlo kratkog istraživanja, moguće je da jednostavno nisu svjesna raznolikih mogućnosti koje im instrumenti nude. Potaknite ih na usporedno sviranje ili izravnije oblikujte strategije poučavanja kako biste im ukazali da glazbenim instrumentima mogu proizvoditi različite zvukove.

'Telefoni' od cijevi

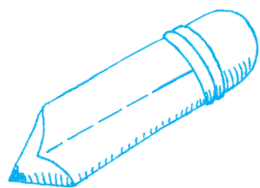
Pribor: Kupite u željezarnici dijelove PVC cijevi te ih spojite tako da oblikuju luk veličine potrebne da dopire od djetetovih usta do njezina ili njegovog uha. Centar opremite cijevima za slušanje, kasetofonima i snimljenom glazbom koju mala djeca mogu lako pjevati (jednostavni ritmovi, raspon od C do G ili A, jednostavni stihovi s frazama koje se ponavljaju).

Poticaj za igru: Cijev izolira dječji glas te djetetu omogućava da istodobno jasno sluša glazbu i njegov ili njezin vlastiti glas. Ovo će omogućiti svakom djetetu da svoje pjevanje prilagodi na način da se podudara ili da je u harmoniji sa snimkom. Cjevasti telefoni mogu pomoći djeci s pomanjkanjem pozornosti i djeci oštećena sluha. Stave li djeca jednu ruku na grlo dok pjevaju to će im pomoći da osjete vibracije glasnica, dok je njihov glas istodobno izdvojen i pojačan cjevastim telefonom.

Ples i pokret

Pribor: Objesite velika zrcala od pleksiglasa na zid ili u kut sobe dnevnog boravka. Nabavite najraznovrsniju glazbu na nosaču zvuka da biste djecu potaknuli na pokret i ples — melodije klasičnog valcera, suvremenog plesa, narodnih plesova.

govorimo o temi broja

Različiti poticaji mogu pomoći djeci da se osjećaju opušteno i da zaplešu. Djeca mogu, primjerice, imati lutke kao partnere (velike krpene lutke u tenisicama ili lutke od boca za deterdžent u lepršavim suknama) ili vrpce ili trake od krep-papira (zbog sigurnosti pričvršćene na kartonske role od papirnatih ručnika). Promatrajte kako djeca upotrebljavaju pomagala da biste se uvjerali da ih ona ne odvrćaju od glazbe i njezine povezanosti s pokretom.

Poticaj za igru: Igrajte se. Ako izgleda da su djeca zapela u igri, igrajte se pored njih. Krećite se na različite načine opisujući pritom što činite. Da bi počela plesati, djeca mogu pogledati kratke video isječke različitih plesova poput irskog stepa (npr. 'Riverdance') baleta, jazz-dancea ili tanga. Omogućite djeci da, ako žele, demonstriraju svoj ples i ostalima. Djeci oštećena vida treba osigurati oslonac, stabilan naslon stolca ili nečije rame kako bi tijekom plesanja i kretanja stekla osjećaj sigurnosti.

Kristen M. Kemple, doktorica filozofije, izvanredna profesorica na Odsjeku za predškolski odgoj i obrazovanje na Sveučilištu Floride u Gainesvillu, svoj radni vijek započela je kao odgajateljica. Mnogo je godina vodila diplomatske tečajeve o umjetnosti i glazbi za djecu rane dobi.

Jacqueline J. Batey, doktorica filozofije, asistentica na Charter School of Education u Sveučilištu Berry u Mount Berryu, u Georgiji gdje drži dodiplomske i diplomatske tečajeve. Mnoge je godine provela poučavajući u redovnim i izvanrednim obrazovnim grupama u javnim i privatnim školama na Floridi, u Sjevernoj Karolini i Georgiji.

Lynn C. Hartle, doktorica filozofije, koordinatorka programa i izvanredna profesorica u Orlando na Sveučilištu u Centralnoj Floridi. Poučava u dodiplomskim i diplomatskim tečajevima o igri, ističući vrijednost igre za djecu i odrasle.

Autosko pravo na članak ima Nacionalno udruženje za poučavanje djece rane dobi. Za dopuštenja i pretiske vidi: www.naeyc.org/resources/journal.

► Prilagodite Centar djeci s posebnim potrebama

Jeste li...

- razmotrili pristupačnost Glazbenog centra i osigurali da sva djeca mogu ući u Centar bez zapreka te da sami mogu doći do materijala?
- preoblikovali i prilagodili materijale tako da ih djeca mogu rabiti na svrhovit, zadovoljavajući i siguran način?
- razmotrili način držanja predmeta, upravljanje finom motorikom kao i potrebe za razvijanjem grube motorike?
- zadovoljili potrebe prilagodbe komunikacije (primjerice, ploča za komuniciranje) za Glazbeni centar kao i za ostale dijelove sobe dnevnog boravka?
- za djecu kojoj bi, pri interakciji s materijalima, mogla koristiti podrška prijatelja, razmotrili mogućnosti organiziranja međusobnog pomaganja radom u paru?
- Suradujte li s djetetovim defektologom te s roditeljima, kad su vam potrebne dodatne informacije kako biste isplanirali formu Glazbenog centra?

Potičite pozitivno ponašanje

Jeste li...

- brižljivo odredili mjesto za Glazbeni centar?
- razmotrili mogućnost za glazbenu igraonicu izvan vrtića?
- premjestili i preuredili Centar kad više nije služio samo za glazbu (primjerice, ponekad on može biti izvan sobe dnevnog boravka)?
- uključili djecu u određivanje osnovnih pravila ponašanja?
- naučili djecu svrhovitoj upotrebi materijala i instrumenata i brizi o njima?
- postavili i dogovorili pravila o broju djece koja najednom mogu koristiti Centar?
- odvojili opremu u Glazbenom centru od svega što je može oštetiti (hrana, voda, prejako sunce)?

Opaska: Izrada ove liste provjere djelomično je bila potaknuta idejama iz djela S. Moomawa — *More Than Singing: Discovering Music in Preschool and Kindergarten* — *Više od pjevanja: Otkrivanje glazbe u jaslicama i vrtićima* — (St. Paul, MN: Redleaf, 1997.), 123-27.

Stvaranje glazbenih kompozicija

Pribor: Nabavite prenosive klavijature ili glasovir ili ksilofon te nešto papira, flomastere i naljepnice. Na tipke dviju srednjih oktava odgajatelj može pričvrstiti naljepnice različitih oblika i veličina tako da svaka tipka ima posebnu naljepnicu. Da pojednostavite, pričvrstite naljepnice samo na tipke od srednjeg C do G. To možete proširiti na više tipki. Da biste napravili pentatonsku ljestvicu ili ljestvicu od pet tonova, stavite x na F i B tipke glasovira (ili odstranite F i B pločice na ksilofonu) tako da djeca ne mogu svirati ove note. Kad dvoje djece svira instrumente prilagođene ovoj ljestvici, sve što odsviraju zajedno zvuči dobro.

Poticaj za igru: Dok djeca stvaraju vlastitu glazbu, potaknite ih da je zabilježe kako bi je poslije mogla ponovno odsvirati. Mogu precrtati naljepnice koje odgovaraju notama koje su rabili ili mogu na komad papira naljepiti iste naljepnice.

Ohrabrite djecu da sviraju svoju zabilježenu glazbu ili glazbu koju su zabilježili njihovi prijatelji. Djeca također mogu izmisliti vlastiti sustav bilježenja glazbe. Djeci s ograničenom koordinacijom pokreta površina pločica na ksilofonu bi mogla biti premla. Zamijenite metalofon, marimbu ili pojedine pločice tonova koje se mogu proširiti.

Izvori:

1. Diagram Group, 1997.: *Musical instruments of the world: An illustrated encyclopedia — Glazbala svijeta: Ilustrirana enciklopedija* — New York: Sterling.
2. Isenberg, J.P., & M.R. Jalongo, 1993.: *Creative expression and play in the early childhood curriculum. — Kreativno izražavanje i igra u programu za djecu rane dobi* — New York: Macmillan.
3. Moomaw, S. 1997.: *More than singing: Discovering music in preschool and kindergarten. — Više od pjevanja: Otkrivanje glazbe u jaslicama i vrtićima* — St. Paul, MN: Redleaf.